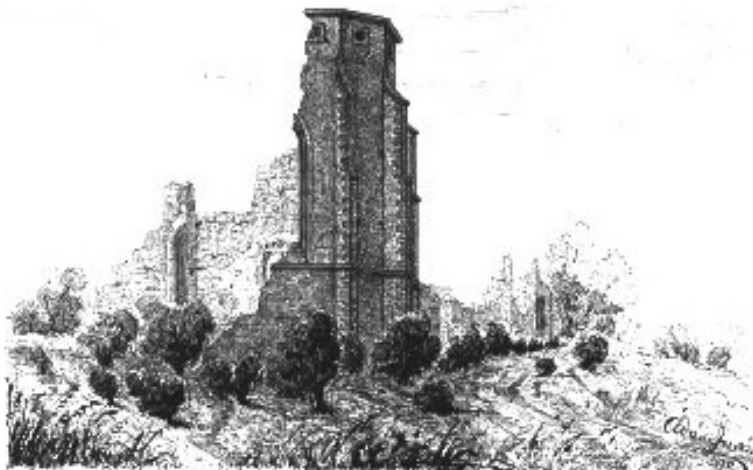

Kiss István DLA
NAGYVÁZSONY - BARÁTI PUSZTA
SZENT MIHÁLY PÁLOS KOLOSTOR

A PÁLOS KOLOSTOR NAGYVÁZSONYBAN (Internet)

Európa a középkorban

A keresztény vallás kezdettől fogva éles különbséget tett a jó és a rossz, valamint az erény és a bűn között. A lelkipásztorok tanítása szerint az Isten rájuk, az egyház szolgálóira bízta, hogy kapcsolatban legyenek az éggel és az örök üdvösség, valamint a mennybemenetel ígéretével rávezessék híveiket, hogy Istennek tetsző erényes életet éljenek. A plébániatemplomok papjai lelkipásztori munkájuk során közvetítették híveik felé Isten ígését, az egyházi rendek szerzetesei azonban csak igehirdetésekor találkoztak híveikkel a kolostor templomában, amelyet soha sem csak a szerzetesek létszámára, hanem a kolostor vonzáskörzetéből várható hívek lélekszámára építettek. A kolostorok a középkorban, sőt utána is, mindig a vallási élet, az írni-olvasni tanítás, a szegények segítségének és a betegek istápolásának központjai voltak. Emellett tevékenységük kiterjedt az élet anyagi területére is. Ennek során termékennyé tették a földeket és újabb meg jobb művelési módokkal ismertették meg a népet. Vetésforgót, trágyázást, vasekét, meg új állattartási és fogatolási módszert vezettek be. Építkezéseiken taposókerekes emelőgépekkel soha nem látott épületsodákat építettek Isten nagyobb dicsőségére (ad maiorem Dei gloriam). Rájöttek, mit igyanak egészséges ivóvíz hí-

ján, és mesterei lettek a sörfőzésnek és a borkészítésnek, a gyógyfűtermesztésnek és gyógyteává, gyógyírrá történő feldolgozásának.

A szerzetesek kolostoraikban, kivéve a kolduló rendeket, önellátásra rendezkedtek be. Ehhez megfelelő nagyságú földterületre volt szükségük, amit a fráterek saját kezűleg és laikus testvérek segítségével műveltek meg. Megtermelték az éves élelemszükségletüket. Ehhez a gazdálkodáshoz a kolostorok szerves tartozékát képezték a gazdasági épületek és a kézműves műhelyek. Ez a tevékenységük összhangban volt mindennapos közös imájukkal és meditációjukkal, mivel általában Szent Benedek regulájának elvét követték: „ora et labora”, (imádkozzál és dolgozzál). A nehéz testi munkát később beltérben végezhető tevékenységgel és szellemi munkával helyettesítették. Ennek eredménye lett a középkorban és később is, hogy a szerzetesek közül kiváló tudósok, mérnökök, építőmesterek, festők és orvosok kerültek ki, de híresek és keresettek voltak iratmásoló, ötvös, üvegfestő, kőműves és kőfaragó műhelyeik is. [1]

Az újkori történészek hajlamosak úgy visszatekinteni a Róma bukását követő évszázadokra, mint „sötét középkor”-ra, amikor semmi sem történt, sőt minden visszafejlődött, elpusztult vagy feledésbe merült. A valóságban ezen időszak alatt lassú fejlődéssel ugyan, de sok ügyes kéz, okos el-

me és névtelen újtó számos leleménye nyomán forradalmi változások születtek, amelyek egész Európát megváltoztatták. E változások a társadalom életében is hatottak. A szabad paraszt, a jobbágy és a kézműves másképpen viszonyult a munkához, mint a rabszolga. Hatékonyabban dolgoztak. E változásban fontos szerepe volt a keresztény vallás igehirdetőinek, akik nemcsak tanították híveiket, hanem érzelme- és lelki világukat is ápolták. Saját erényes életükkel és szorgalmas munkájukkal mutattak jó példát híveiknek. [2]

A szerzetesek szállásházából és templomból álló, tartós, célszerű és szép kolostoraikat is maguk építették, az adott kor technológiai színvonalán és építészeti stílusirányzata szerint. Szinte a semmiből, az alapítók és bűnbánó jómódúak adományai, a szegények péterfillérei és a saját gazdaságuk anyagi erőforrásai révén, kétkezi munkájukkal olyan értékes épületegyütteseket hoztak létre, amelyeknek ma csak a romjait vagyunk képesek konzerválni, de felépíteni és karbantartani nem. Pedig a jelenleg állami tulajdonban lévő, elidegeníthetetlen, valamelyik önkormányzat közigazgatási területén álló, műemléknek minősített kolostorromok a kortárs építészet eszközeivel három dimenzióban (térbelileg) újjáépíthetőek. Képesek lennének a mai használati igényeket is kielégíteni és a lakosság alapellátásához szükséges, hiányzó középületeket pótolni, ha azok terjedelmileg az újjáépített romok falkontúrjáján belül megvalósíthatóak. Mindehhez leelőször a helyben lakóknak kell a szükséges új, valós használati igényt megfogalmazni, és az eredeti épület építőinek példáját követve megvalósítani. Ez az esettanulmány a nagyvázsonyi pálos romkolostor újjáépítésének és felhasználhatóságának lehetőségét kívánja, az egyedi eset tanulságait általánosíthatóan, remélhetőleg sikerrel feltárni és bemutatni, teljesség igénye nélkül.

A barátpusztai pálos kolostor

A pálosok, vagy fehérbarátok, magyar alapítású szerzetesrendjét 1250-ben Boldog Özséb hozta létre, az első keresztény remete, thébai Remete Szent Pál emlékére. Az alapítás előtti időben egyes hazai szerzetesrendek tagjai körében a XIII. század elejétől kezdve kibontakozott egy mozgalom, hogy közös regula szerint éljenek. Ezeket a

szerzeteseket az új rend megalapítója összefogta. A pécsi Szent Jakab kolostor remetéit és a már korábban önállósult pilisi remetéket egyesítette, Pilisszentkeresztre telepítette és új szabályzatot adott nekik. A pápai engedélyt az új rend megalapításához 1265-ben megkapták, de a Szentszék szigorúan ellenőrizte, bizonyos mértékig korlátozta a rend működését. [3] Nagy Lajos király viszont támogatta őket. Névadójuk ereklyéit Magyarországra hozatta, és azok elhelyezésére felépíttette a budaszentkereszti kolostort, majd Mária Nosztrán új pálos kolostort építtetett.

Az új szerzetesrend Európa-szerte elterjedt. Virágkorának a török vetett véget. Addig főleg lelkipásztori munkát végeztek, de részt vettek a kunok megtérítésében is. Az ellenreformáció idején munkásságukban nagyobb teret kapott a tanítás, a lelkipásztorkodás mellett. Második virágzásuknak a kalapos király, II. József, vetett véget 1786-ban, amikor kolostoraikat bezáratta. Ezt a XIX. század elején a porosz király és az orosz cár hasonló rendelkezése követte. Hazai újjászerveződésük éve 1934, majd 1956, mivel 1950-ben a kommunista hatalom bezáratta rendházaikat.

A források és a hivatalos történetírás szerint a nagyvázsonyi kolostort az 1483 előtti években Kinizsi Pál alapította. Ebben az időben még érvényben volt a pápa által is jóváhagyott korlátozás, hogy nem szabad új kolostort építeni, ha egynapi járóföldön belül meglévő pálos kolostor áll és működik. Az előírástól csak pápai engedéllyel lehetett eltérni. Márpedig Nagyvázsonytól alig néhány órányi járásra már állt és működött a XIII. század közepén épült táoldi kolostor, de a hivatalos mentesítésnek nincs nyoma. A nagyvázsonyi vár tulajdonosa, Kinizsi Pál és felesége, Magyar Benigna szoros kapcsolatban állt a pálosokkal. 1543-ban azonban a kolostort a szerzetesek elhagyták. 1552-ben, Veszprém elestekor a vár őrsége felrobbantotta az épületegyüttest. Köveiből erődítették meg a várat és felhasználták a falubeliek építkezéseiben is. Soha nem építették újjá, soha nem népesítették be újra a szerzetesek a falakat. A romokat 1959-ben konzerválták. [4]

A nagyrészt földig lepusztult falmaradványok internetes légi felvétele és a romok felmérési rajza alapján az állapítható meg, hogy a nagyvázsonyi kolostor térrendszere a bencés kolostorok hazánkban módosult változatát és a hazai erődített kolos-

torok előképét követte, amit a kolostor és a templom várhoz illő falai mutatnak, sajátos pálos szemlélet szerint. A pálos szemléletet az jelentette, hogy bár a pálosoknak nem alakult ki saját építészeti irányzatuk hazánkban, hanem a hazai koldulórendek egyterű, félkörű dongaboltozattal fedett két osztatú csarnoktemplomtípusát vették át, de a szentély csaknem olyan hosszúra készült, mint a templomtér. A szentély valamivel keskenyebb is lehetett, mint a templomtér. [5] A nyugati bejáratú templom keletelt szentélyének apszisa nyolcszög három oldalával záródott. A csarnoktemplom a szállásház déli oldalát zárta le, tehát nem követte a sankt-galleni példát, amely a templom helyéül az északi oldalt ajánlja. Ez a megoldás azonban gyakori hazánkban, ugyanúgy, mint a szentély valamelyik oldali végéhez csatlakozó sekrestye és a különálló torony, amelyeknek Nagyvázsonyban az ÉK-i oldalán van nyoma. A belül összesen ~31 m hosszú templom fesztávolsága ~9,5 m, a hívek terének hossza ~16 m, a szentély hossza ~14 m volt ~8 m-es fesztávval. A kettőt egymástól ~1,0 m méretű arcus triumphalis választotta el. A templom és a szentély azonos belmagassága a fesztáv másfélszerese lehetett. A templom déli oldali hosszfalából kinyúló támpillércsonkok boltozott lefedésre utalnak. A légi felvétel tanúsága szerint a templomnak előtemploma is lehetett és nyugati végfala egy vonalba esett a szállásház homlokzatával. A szállásházat ~31x40 m-es befoglaló méretű téglány idomának három oldalát keretező egyszintes, kétszintes ~ 5,5 m fesztávú U-alakú épületszárny képezte, amely ~2,0 m vastag külső határoló falakkal készült és belül a ~1,5 m vastag udvari körítő falak ~23x23 m méretű perisztiludvart fogtak körbe. Ezt négy oldalon kerengő, ~3,5 m-es oszlopcsarnok vette körül. Így az ég felé nyitott udvarterület mérete ~15x15 m-re adódott. A kolostor erőd jellegét a nyers kőfalak adták.

A szállásház épületszárnyainak funkcióit a sankt-galleni minta és a hazai előképek alapján csak feltételezni lehet. E feltevés szerint, a légi felvétellel megegyezően, a szállásház bejárata a nyugati oldalon lehetett, a ház tömegéből kiugró kapusházzal. Ennek a külvilághoz legközelebb eső nyugati épületszárnynak a földszintjén lehetett a kapusházból az udvarra nyíló átjáró előtér, a kolostoriskola és a vendégház. A keleti szárnyban

lehetett a káptalan terem, a kápolna, a templomba nyíló sekrestye, az apát háza és az írószoba/scriptorium. Az északi szárny földszintjén a konyha éléskamrával és italraktárral, valamint az étkező terem/refektórium kaphatott helyet. A pálosok, az emeleten, remeték lévén, szerzetesi cellákban aludtak, elmélkedtek és imádkoztak, nem pedig dormitóriumban. A cellák száma itt is, mint általában a cellás kolostorokban, nem volt sok, hiszen a ciszterek például Jézus és tizenkét tanítványa példája nyomán, egy apáttal és tizenkét remetével alapították kolostoraikat, és a cellák száma később csak tizennyolcra nőtt. Nagyvázsonyban is tizennyolc cella lehetett és azok csaknem az egész emeleti szintet elfoglalták. A szintek közötti függőleges forgalom a kerengők felé nyíló helyiségek között belső épített lépcsővel volt lehetséges, amely az északi traktusban, a kerengő keleti szakaszának irányát követte és a belső forgalom szempontjából kedvező helyen települt. Az emeleti helyiségeket nyitott körfolyosóról lehetett elérni. [6]

Mire lehet jó a rom?

Lehet: iskola

A korábbi évtizedekben a városokba tódultak az emberek, ahol jobban fizető munkát, kedvezőbb életkörülményeket és több szórakozást reméltek találni. A népvándorlás iránya mára megfordult. Az egészség értékét felismerő szülők nemcsak magukat, hanem főleg gyermekeiket akarják megkímélni a nagyváros bűzös, szennyezett levegőjétől, közlekedési zajától és természet közeli életet akarnak élni. A város korábbi vonzereje, amit a villany, a vezetékes ivóvíz, a csatornázás, a gépkocsival járható, burkolt, pormentes utak meg a vezetékes telefon képeztek ma már az ország kisebb településein is mind megvan. Az a városlakó pedig, aki új gazdálkodó életformára tért át, tanyán lakik, primőröket termeszt, kecskesajtot készít, csendben, nyugalomban élve és a táj természeti szépségét nap, mint nap élvezve, hamar beletörődik abba, hogy hagyományos paraszti életet él, de traktorral, gépkocsival, számítógéppel, mobiltelefonnal, televízióval és Internettel. Van azonban egy bökkenő! Ha a természetbarát szülők kiskorú gyermekei túl lesznek a mesébe illő, idilli

környezet csodavilágán és iskolába kell járniuk, a gondos szülők olyan iskolát keresnek, amely jól megalapozza a gyermekek továbbtanulását. Nem biztos azonban, hogy ilyen a lakhelyükön, vagy ahhoz közel található. Vissza kell tehát menni a városba? Nem! Azt, hogy egy iskola milyen színvonalú, nem az dönti el, hogy van-e a kisiskola minden *osztatlan* tantermében digitális tábla, hanem az, hogy a pedagógusok felkészültek-e és nemcsak oktatni, hanem nevelni is tudnak és becsületos, tisztességes, hazaszerető felnőtteket fognak növendékeikből. Az igazi probléma az, hogy a kisiskolák bezárása miatt egyre több gyermek kényszerül messziről bejárni az iskolába, vagy valahol az iskola közelében albérletben lakni, mivel bentlakásos iskolák nem épülnek. Arról csak beszélnek. A hasonló helyzet megoldása hazánkban a rokon szállás mellett, évszázadok óta az internátus, a konviktus, vagy a kollégium, mai szóval élve diákszálló volt, az iskolával összeépítve, vagy külön épületben.

Ezt a problémát meg lehet oldani a nagyvárosi (és más) romkolostor újjáépítése révén. Ehhez azonban annyi pénz kell, amennyit egy 10-15 ezer fős település egyedül nem tud előteremteni. Megoldást nyújthat azonban az, ha az új közigazgatási egység – a „kistérség” – 5-6 települése összefog és összeadja a pénzt vagy pályázaton szerez anyagi forrást. Ilyen kezdeményezésre akad hazai példa. Rakamaz kistérségében öt település a Szabolcsra lévő lefajtott hévízforrás vizének hasznosítására szövetkezett és közfürdőt, tanuszodát, meg szabadtéri medencét akartak közösen építeni. Már a költségek százalékos megosztásában is megállapodtak a polgármesterek. A szép tervet azonban egyelőre jegelték.

A nagyvárosi romkolostor két alapvető funkciója a szállásházban a szerzetesek állandó tanulása, képzése, kolostoriskola fenntartása és a közösségi együttműködés volt. A tanulás, a hitoktatás és az iskolai nevelés célja a lélek nemesítése, az ész pallérozása volt. A szeretet és az engedelmesség erényeinek gyakorlása révén pedig az együttélés harmonikus volt. Mindezeket át lehetne plántálni a mába! A romkolostor szállásházának iskolává történő újjáépítésekor abból az adottságból kell kiindulni, hogy a ház közepén lévő, tömör falakkal határolt ~23x23 m-es üres teret csarnokaulaként lehet kiépíteni felülvilágítóval. Ez oly

módon lehetséges, hogy az „ürességet” U-alakban körülvevő kétszintes épület emeleti kerengője fölötti tetőfödémét meg kell hosszabbítani a csarnok belseje felé. A kerengő oszlopsor vonalában pedig, új tartóoszlopokat kell állítani az első emeleti, vagy tetőtéri új tetőszakasz alsó síkjáig, a tetejükön párkánygerendával. Ezt a körbefutó peremgerendát úgy kell méretezni, hogy a konzolosan kinyúló födémszakasz és a felülvilágító födém terhet is fel tudja venni. Az ily módon zárttá tett csarnoktérben a kerengő földszint fölötti födém(ek) szakasza beltéri oldalfolyosóvá válik, amelyről a tantermekbe és egyéb helyiségekbe be lehet járni. A csarnokaula földszintjére telepített bejárati előtér, a melegítő-konyha és az önkiszolgáló étterem, a tanulószoba, a szaktárgyi terem, a szentélyből kialakítható ének- és zeneterem, a tornateremmé átalakított templomtér és a templom toldaléképületébe telepített öltözők-zuhanyozók, továbbá a többi mellékhelyiségek és a lépcsőházak közvetlenül elérhetőek. A 8 tanterem az emeletre kerül, az igazgatási irodákkal és a tanári szobával együtt. Az újjáépített romkolostort bentlakásos iskolává úgy lehet átalakítani, hogy 5 db hálóterem, közös mosdóval-zuhanyozóval és illemhely csoporttal a tetőtérbe kerül. Ez azt jelenti, hogy egy-egy hálótermet a 8 tanterem, ~200 fős iskola tanulói közül 10-15 gyerek népesíthet be, azaz 50-75 fő (emeletes ágyakkal berendezve 100-150 fő) lehet bentlakó. A romkolostor iskolává történő átépítése a kistérség hiányzó tanintézményét (általános iskola, középiskola, vagy szakképző iskola), szükség esetén bentlakásos formában pótolni tudja.

Mire lehet még jó a rom?

Lehet: szálloda

Egyre több külföldi turista érkezik hazánkba, és egyre több magyar vállalkozik országjárásra, hogy megismerje kishazánk tájainak változatos szépségét, népi kultúránk gazdagságát, múltunk lassan eltűnő épületeit és tárgyi emlékeit. A külföldi turisták számára is vonzó a népszokások, a néptáncok látványa, a hagyományőrző egyesületek újra, eredeti öltözékben lejátszott csatái, lovasbemutatói, de sokakat a magyar zene, a néptánc és a hungarikumnak számító étel és ital különleges-

ségeink csábítanak ide. Az idegenforgalom, mint gazdasági ágazat éves eredményét az országban eltöltött vendégéjszakák számával jellemzik. Ezek a statisztikai adatok azonban első sorban a drága szállodák elért eredményeit mutatják. Az országot és népét megismerni akaró, elszánt, kispénzű, külföldi turisták campingekben verik fel sátraikat. Éhüket gyors étkezdék ételkínálatával verik el, szomjukat, kólával vagy csapvízzel oltják. A két szélső anyagi helyzetű turista réteg között bizonyára van egy közbenső, világot látni vágyó tömeg, amely azért marad el, mert nem akar sátorlakó lenni, de a drága szállodai szobaárakat nem tudja megfizetni. Szívesen ellennének azonban alacsonyabb besorolású szállodában vagy panzióban.

Kolostori hagyomány és rendtartás szerint minden szállásházban volt egy vagy több szálláshely/vendégház is, hogy be tudják fogadni az útonlévő szerzetes testvéreket. Ez a kolostorok esetében mellékfunkció, ma főfunkció lehet. Ennek megfelelően a romkolostor kortárs építészeti eszközökkel szállodává újjáépíthető. A fürdőszobás szobák száma az emeleten és a tetőtérben 22 - 22 db lehet, továbbá a templom nyugati végén kiépíthető toldaléképület szintjein egy-egy lakosztály alakítható ki. A templom- és a szentélytér egyébként kulturális programok, konferenciák, és hangversenyek megtartására, sőt bálteremnek is alkalmas.

A szállodaként újjáépített nagyvázsonyi romkolostor térrendszerét, az iskolához hasonlóan, a központi helyzetű fedett, de fölülről megvilágított csarnokaula tér határozza meg és szervezi maga köré a funkciókat. A földszinti csarnoktérbe a vendégek a bejárat előcsarnokon át érkeznek. A bejárat előcsarnokhoz csatlakozik az ügyeleti szolgálat és a csomagmegőrző helyiség. A csarnoktér nagy része, kerengőkkel együtt várakozó és pihenőhely, továbbá turistacsoportok találkozó helye lehet, de idetelepíthető a recepció és a számlázás is. A földszint további funkciói: az északi szárnyban konyhaüzem és étterem, külön terem, továbbá irodák, üzletek, mellékhelyiségek. Szállodai vendégszobák az első emeleten és a tetőtérben lehetnek. A lépcsők mellé szükséges és előnyös lehet a recepció közelébe két panoráma-felvonót telepíteni, kényelem okán és kerekesszékek számára.

A vendég szempontjából fontos lélektani moz-

zanat a megérkezés pillanata és a fogadtatás. Éreznie kell, hogy a szállodában ő a világ közepe. Az udvarias fogadtatás kedvező benyomását fokozhatja, ha a vendég a tágas, panoráma felvonós csarnoktérben egyrészt a középkori várra emlékeztető külső főfalat a házon belül csodálhatja meg, sőt meg is tapogathatja, gyönyörködhet a helyreállított reneszánsz szökőkút látványában, és ha annak porlasztott vize fedetlen arcát, vagy testét éri légmozgás következtében, tapintási érzéke is kap ingereket. Körülsétálhat a kerengőben és nosztalgiaízhat azon, hogyan is éltek itt egykor a szerzetesek, ugyanakkor a kortárs építészeti, belsőépítészeti és kertészeti megoldásait csodálhatja meg és az egymást váltva folyton nyíló virágok illata újabb érzékszervet érint. A csarnoktér tehát önmagában képes minden érzékszervre hatni és sensual pleasure-t (érzéki gyönyört) előidézni. Az ingergazdag környezet ugyanis a mai kortárs építészetben szakmai követelmény.

A vendég a szobába megérkezvén lemossa magáról az út porát és berendezkedik az új, semleges, környezetben, amit egyénivé tesz azzal, hogy kirakja személyes holmijait. Utána átadhatja magát a magyar konyhaművészet nyújtotta kulináris élvezeteknek.

Idegenforgalomra berendezkedett vagy berendezkedni óhajtó kistérségek számára a szállodává, panzióvá újjáépített romkolostor megoldást jelenthet a vendégek elhelyezésében, esetleg a falusi turizmus férőhelyeivel kombinálva. A bokorba tömörült, kistérségi települések, egyenként, azért is érdekelték lehetnek a közös szállodaépítésben, mert a kistérségi központban emelt szálloda a többi települést is ki tudja szolgálni. Ha minden településnek megvan a maga sajátos, vendégcsábító idegenforgalmi vonzereje, a lovaglástól a tájmúzeumon át a népi táncegyüttesekig, ezeknek a településeknek az egyedi programkínálatát a közös szállodából rövid úton lehet elérni.

A rom - az enyészet műve

A nagyvázsonyi Szent Mihály pálos kolostor 1959-ben konzervált romjait közel félszázad elmúltával Detrich Attila meglátogatta és a látottakról az Ősi Gyökér 2006/3. száma 44-49. oldalain számolt be a folyóirat olvasóinak. Lehangozó írásából felháborodással vegyes keserűség és

szégyenérzet árad amiatt, hogy (Ipolyi Arnoldot idézve) „egy ilyen műemlék elenyészésével történelmünk egy lapja szakadt ki”. A szerző részletes és szakszerű visszatekintést ad a kolostor múltjáról, de a romokat fényképész szemmel látja és írja le. Véleménye lehet téves műszaki részletek megítélésében, de az a megállapítása, hogy az ötven évvel ezelőtt, a régészeti szakma általánosan, sőt kötelezően követett gyakorlata szerint konzervált rom most rosszabb állapotban van, mint fél-évszázaddal korábban volt, vagy lehetett, *igaz!* Jelképes a kút állapota, amely forrásvíz helyett ma szeméttel van tele. Ennek alapján a régészeknek felül kellene vizsgálniuk a nemzetközi műemlékvédelmi karták konzerválást szorgalmazó álláspontján alapuló hazai műemlékvédelmet, *mert a fenti eset tanúsága szerint, amit csinálnak nem „műemlékvédelem” sőt, még csak nem is „romvédelem” és zsákutcába vezet! Minden ráfordított anyagi forrás ablakon kidobott pénz!*

A konzervált romnak nincs mindennapos funkciója, se gazdája, se pénz rá, ezért elhanyagolják. Nem ismert a konzerválást tervező és a kivitelezést ellenőrző régész neve és munkássága. Ő minden bizonnyal legjobb tudása szerint végezte a dolgát. Köszönet jár neki azért, hogy 1956 után 3 évvel volt mersze, nemzettudata és ügyessége ahhoz, hogy az egykori egyházi épület konzerválására pénzt szerezzen ugyanattól a kommunista hatalomtól, amely 1950-ben felszámolta a szerzetesrendet. A szólás-mondás szerint, aki időt nyer életet nyer! Tekintsük az elmúlt ötven évet nyereségnek nem pedig veszteségnek, mert ez

alatt az ötven év alatt a kolostorrom megmenekült attól, hogy tudatosan tovább rombolják, földből alig kilátszó köveit elhordják. Az eddig feltárt falak állapota nem teszi szükségessé, hogy megőrzésükre külön múzeumi szint készüljön, hiszen a szállásház keleti szárnyának konzerválásakor visszaépített faltestjei, a templom apszisának és északi falának részben még álló romjai az új falrendszerbe beilleszthetőek.

HIVATKOZÁSOK

- [1] KULCSÁR Zsuzsanna: Világtörténet képekben – Középkor. Gondolat, Bp., 1974. 265., 372. pp.
- [2] GIES, Frances és Joseph: Cathedral, Forge and Waterwheel. Technology and Invention in the Middle Ages. Harper Publisher, N.Y, 1995. 1-4. pp.
- [3] GYÁRFÁS Ágnes: Beszámoló a Magyar Őskutatói Fórum 2006. aug. 7-11. közötti eseményeiről in: Ősi Gyökér, 2006/3, 56-59. pp.
- [4] DETRICH Attila: A nagyvázsonyi Szent Mihály Pálós Kolostor in: Ősi Gyökér, 2006/3, 44-45. pp.
- [5] SZÓNYI Ottó: Régi magyar templomok. Anno Kiadó, Bp., s.a. (reprint kiadás)
- [6] MÜLLER, Werner-VOGEL, Günther: SH atlasz – Építőművészet. Springer Verlag, Budapest – Berlin, 1993. 335., 337. pp.

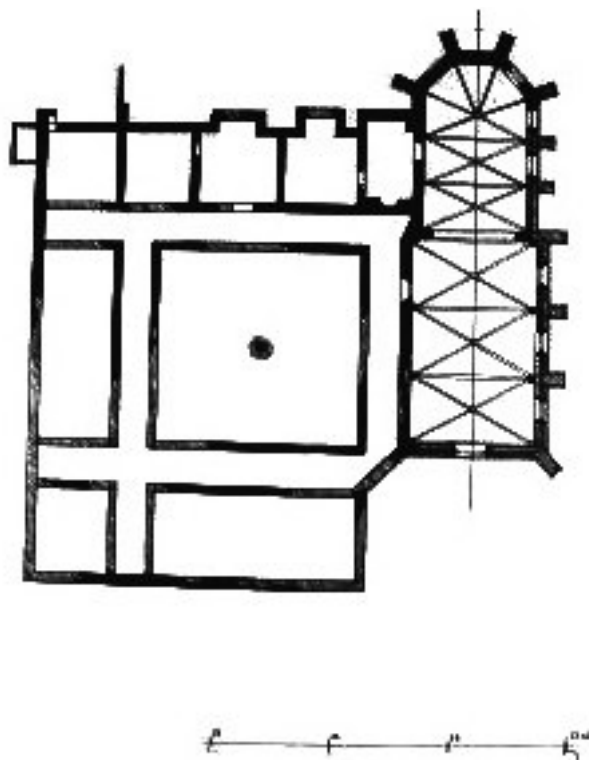

Képek a Szent Mihály Pálós Kolostor romjáról
(Internet)

ÁBRAJEGYZÉK

1	Rom alaprajz (Internet)	
2	Kolostor	fszt-i alaprajz
3	Kolostor	emeleti alaprajz
4	Iskola	fszt-i alaprajz
5	Iskola	emeleti alaprajz
6	Iskola	tetőtéri, diákszálló alaprajz
7	Szálloda	fszt-i alaprajz
8	Szálloda	I-II. emeleti alaprajz
9	Szálloda	északi-déli metszet
10	Szálloda	keleti-nyugati metszet
11	Szálloda	nyugati nézet
12	Szálloda	déli nézet
13	Szálloda	tömegvázlat (3D)

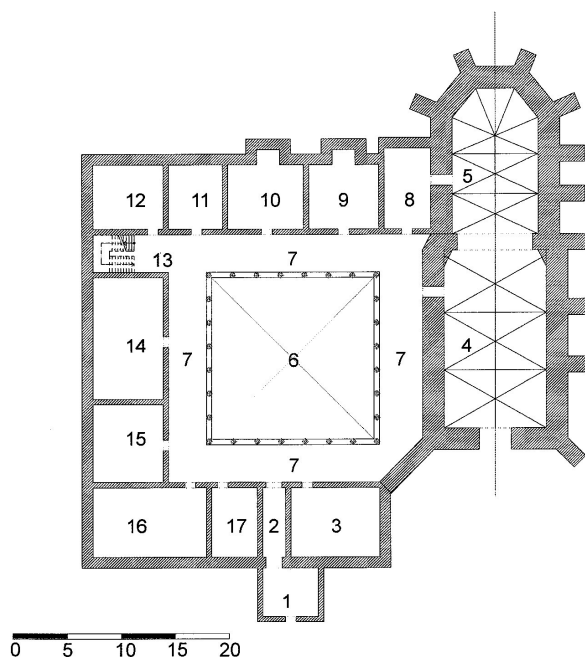
AZ EREDETI ÉS AZ ÚJJÁÉPÍTETT
NAGYVÁZSONYI PÁLOS KOLOSTOR ALAPRAJZAI HELYSÉGSZÁMOZÁSSAL

1. Rom alaprajz (Internet)

Kolostor földszint

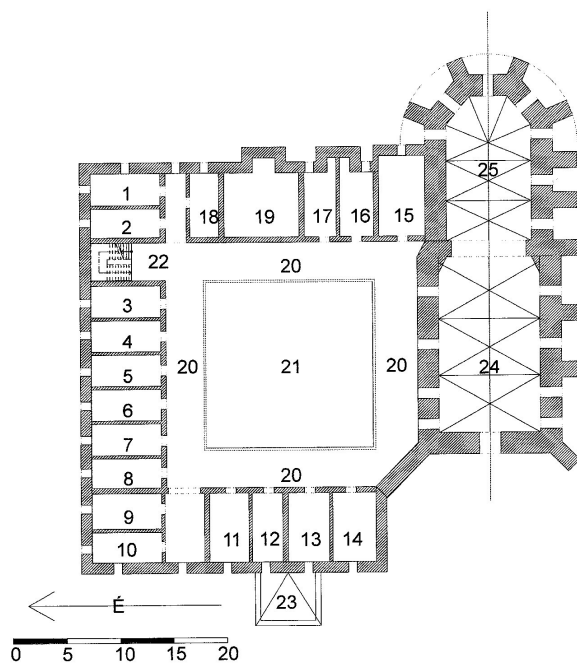
- 1 kapusház
- 2 átjáró
- 3 kolostoriskola
- 4 hívek templomtere
- 5 szentély
- 6 kolostorudvar
- 7 kerengő
- 8 sekrestye
- 9 káptalanterem
- 10 kápolna
- 11 apát háza
- 12 scriptorium
- 13 lépcső
- 14 refektórium
- 15 konyha
- 16 élelem és italraktár
- 17 vendégház

2. Kolostor fszt-i alaprajz

Kolostor emelet

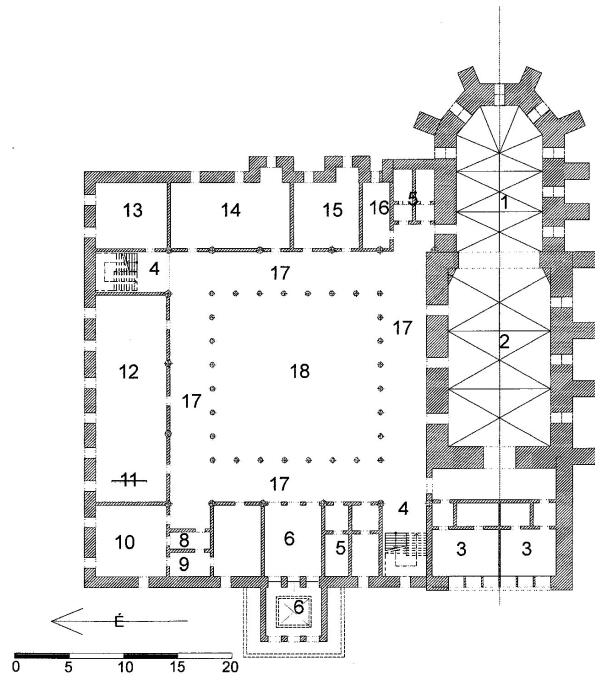
- 1-18 szerzetesi cella
- 19 kápolna légtere
- 20 körfolyosó
- 21 udvar légtere
- 22 lépcső
- 23 kapusház tető
- 24 templom légtere
- 25 szentély légtere

3. Kolostor emeleti alaprajz

Iskola földszint

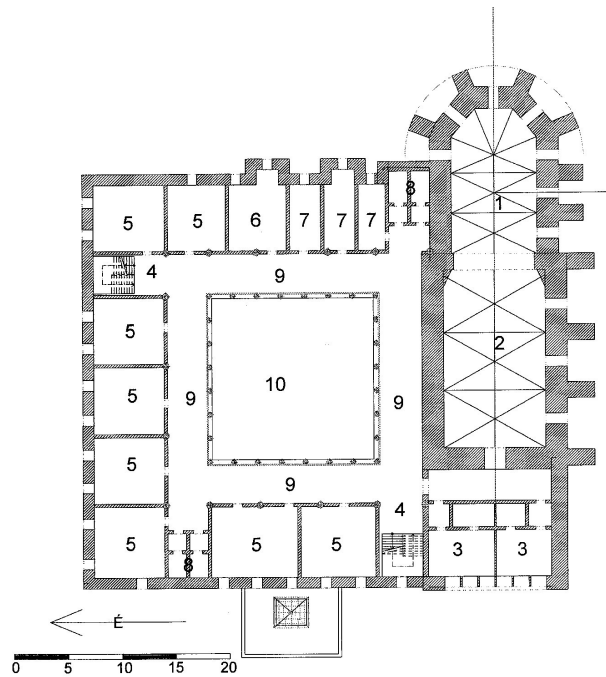
- 1 ének és zeneterem
- 2 tornaterem
- 3 öltöző-zuhanyzó
- 4 lépcső
- 5 illemhelycsoport
- 6 bejárat és szélfogó
- 7 hűtőtároló
- 8 mosogató
- 9 ételátvevő
- 10 melegítő konyha
- 11 önkiszolgáló kényszerút
- 12 étkező
- 13 könyvtár és DVD-tár
- 14 tanulószoba
- 15 szakterem
- 16 szertár
- 17 kerengő
- 18 aula/zsibongó
- 19 felülvilágító

4. Iskola fszt-i alaprajz

Iskola emelet

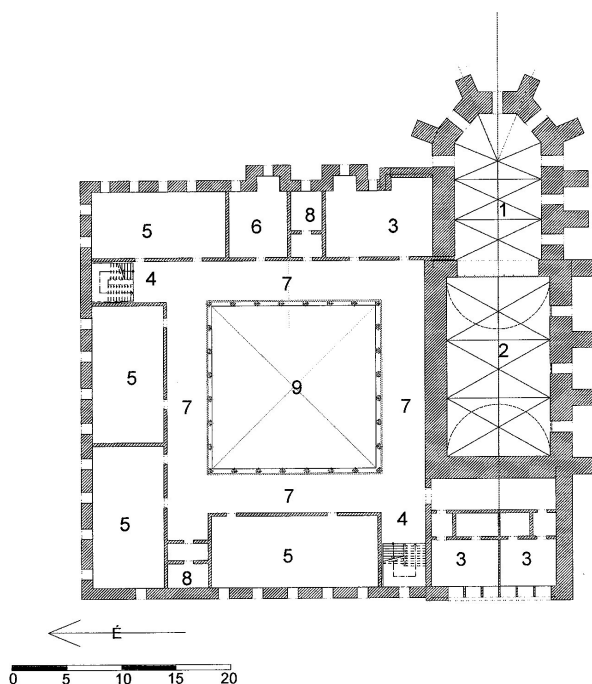
- 1 ének és zeneterem légttere
- 2 tornaterem légttere
- 3 öltöző és zuhanyzó
- 4 lépcső
- 5 tanterem
- 6 nevelők
- 7 iroda
- 8 illemhelycsoport
- 9 körfolyosó
- 10 aula felülvilágítóval

5. Iskola emeleti alaprajz

Iskola tetőtér

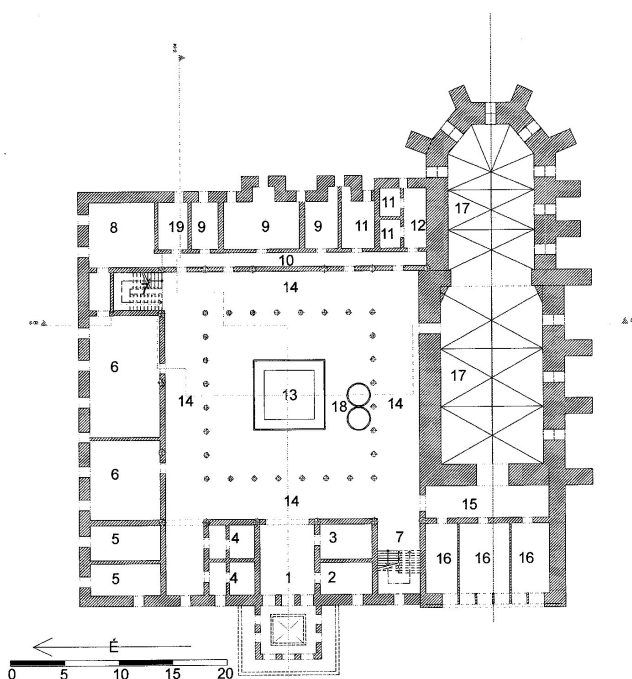
- 1 ének és zeneterem légtere
- 2 tornaterem légtere
- 3 csoportos mosdó és zuhanyozó
- 4 lépcső
- 5 hálóterem
- 6 felügyelő nevelő
- 7 oldalfolyosó
- 8 illemhelycsoport
- 9 aulatető felülvilágítóval

6. Iskola tetőtéri, diákszálló alaprajz

Szálloda földszint

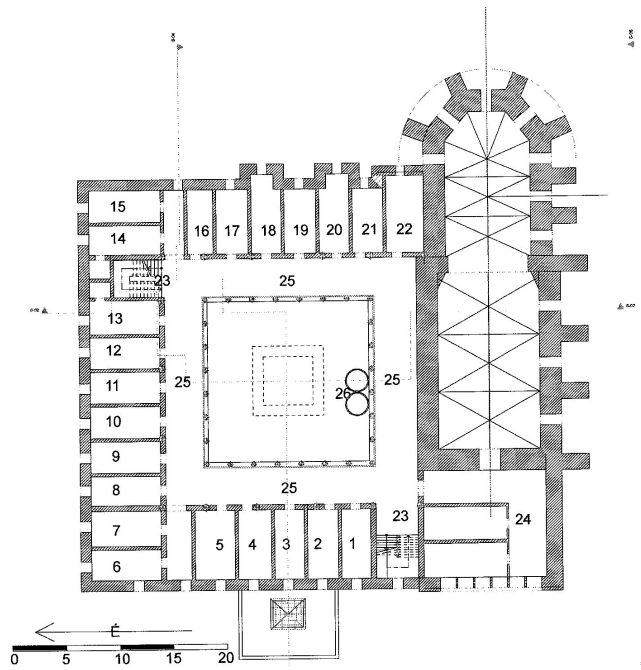
- 1 előcsarnok
- 2 ügyelet
- 3 csomagmegőrző
- 4 illemhely
- 5 üzlet
- 6 étterem és különterem
- 7 lépcső
- 8 konyha
- 9 élelem- és italraktár
- 10 szervízfolyosó
- 11 személyzet
- 12 áruátvevő
- 13 átrium csarnok
- 14 kerengő
- 15 közlekedő
- 16 iroda
- 17 rendezvényterem
- 18 felvonó
- 19 mosogató
- 20 pincérfolyosó

7. Szálloda fszt-i alaprajz

Szálloda I. és II. emelet

- 1-22 szállodai vendégszobák
- 23 lépcső
- 24 lakosztály
- 25 körfolyosó
- 26 felvonó
- 27 fürdőszoba
- 28 előtét felülnézete
- 29 rendezvényterem légtere

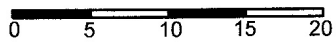
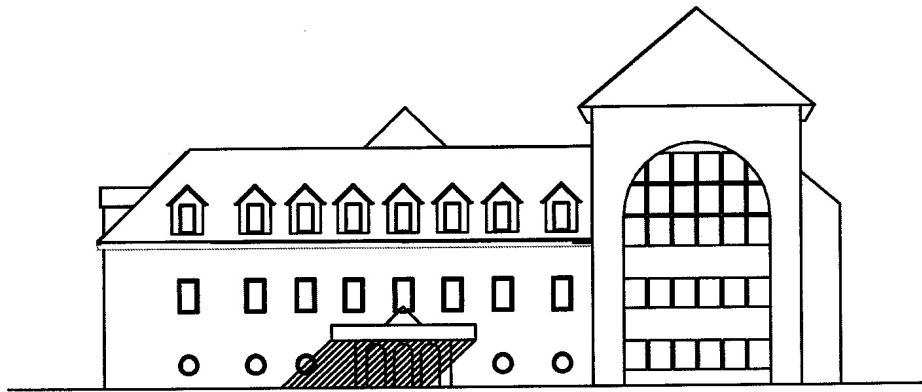
8. Szálloda I-II. emeleti alaprajz

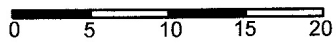
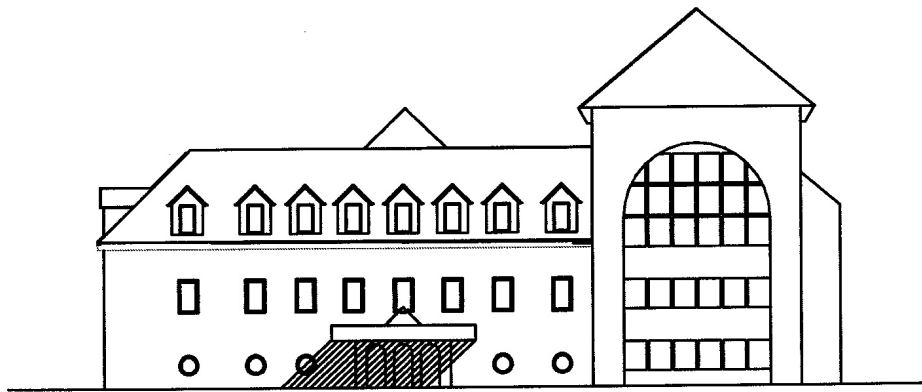
9. Szálloda északi-déli metszet

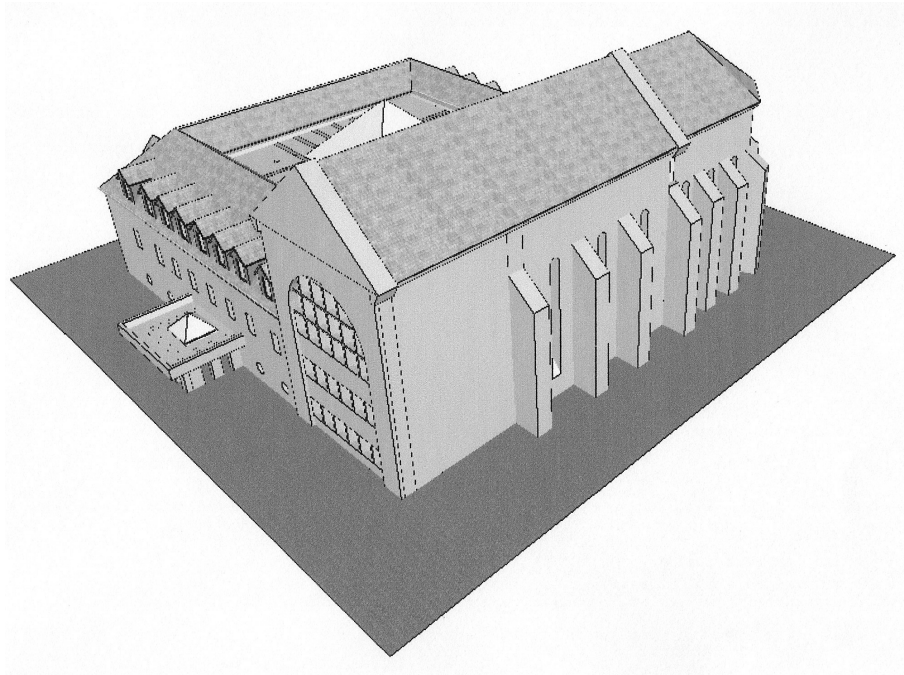
10. Szálloda keleti-nyugati metszet

11. Szálloda nyugati nézet

12. Szálloda déli nézet

13. Szálloda tömegvázlat (3D)

Keresztesi István Pilis-kutató

A PÁLOSOK ÉS A KÖR ALAKÚ ÉPÍTMÉNYEK

Kör alakú építmények a Dunántúlon

Kör alakú építmények szerte Európában főleg uralmi központokban (királyi, fejedelmi, hercegi, tartományúri stb.) és egyházi központokban (érseki, püspöki) épültek. Eredetileg a kör alakú építmények (más néven rotundák) nem templomként, hanem kápolnaként működtek. Az úgynevezett udvari kápolna szervezetéhez tartoztak.¹ A kör alakú építmények belső átmérője 4,3 m – 12 m közöttiek, falvastagságuk 0,7 – 2,2 m közöttiek a Dunántúlon.² Itt a kör alakú építmények az Árpád-korban (Esztergom), illetve az Árpád-kor előtt épültek (Dobogókő).

A Rába folyó közelében

1. Nádasd (Vas megye)
2. Vasvár (Vas megye)
3. Pápoc (Vas megye)
4. Rábaszentmiklós (Győr-Sopron-Moson megye)
5. Koroncó (Győr-Sopron-Moson megye)
6. GYŐRI PÜSPÖKSÉG

A Zala folyónál, a Balaton felvidéken és a Pilisben

1. Bagodvitenyéd (Zala megye)
2. Kallósd (Zala megye)
3. Nemesbük-Mihályháza (Zala megye)
4. Keszthely (Zala megye)
5. Gyulakeszi (Zala megye)
6. VESZPRÉMI PÜSPÖKSÉG
7. Öskü (Veszprém megye)
8. Kerekszenttamás (Veszprém megye)
9. Dobogókő (Pest megye)
10. Pilismarót (Esztergom megye)
11. ESZTERGOMI ÉRSEKSÉG

Zámoly Szent Tamás rotunda

¹ Györffy György: István király és műve

² Szilágyi András: A Kárpát-medence Árpád-kori rotundái

A Dráva folyó közelében

1. Nagytótlak (Hajdan Vas megye, ma Szlovénia)
2. Letenye (Zala megye)
3. Nagyatád (Somogy megye)
4. PÉCSI PÜSPÖKSÉG

A történelmi Magyarország délnyugati határa közelében van néhány település, amelynek templomát maga Aquila János vagy a tanítványa festette ki: Velemér, Tótlak, Mártonhely (Martjanci), Bántornya (Turnišče), Fürstenfeld, Regede (Bad Radkersburg), Felsőlendva (Grad). A sas latin neve aquila. Az a terület, amelyen ezek a települések találhatóak, olyan, mint egy sasfészek.

Három „repülési” irány különböztethető meg:

1. Nádasd – Vasvár – Pápc – Rábaszentmiklós – Koroncó – GYŐR.
2. Bagodvitenyéd – Kallósd – Nemesbük – Mihályháza – Keszthely – Gyulakeszi – VESZPRÉM – Öskü – Kerekszenttamás – Dobogókő – Pilismarót – ESZTERGOM.
3. Nagytótlak – Letenye – Nagyatád – PÉCS.

A „repülési” irányt a kör alakú építmények sora jelzi. A felsorolt kör alakú építmények közül ketőt emelek ki. Az egyik Pilismaróton a katolikus

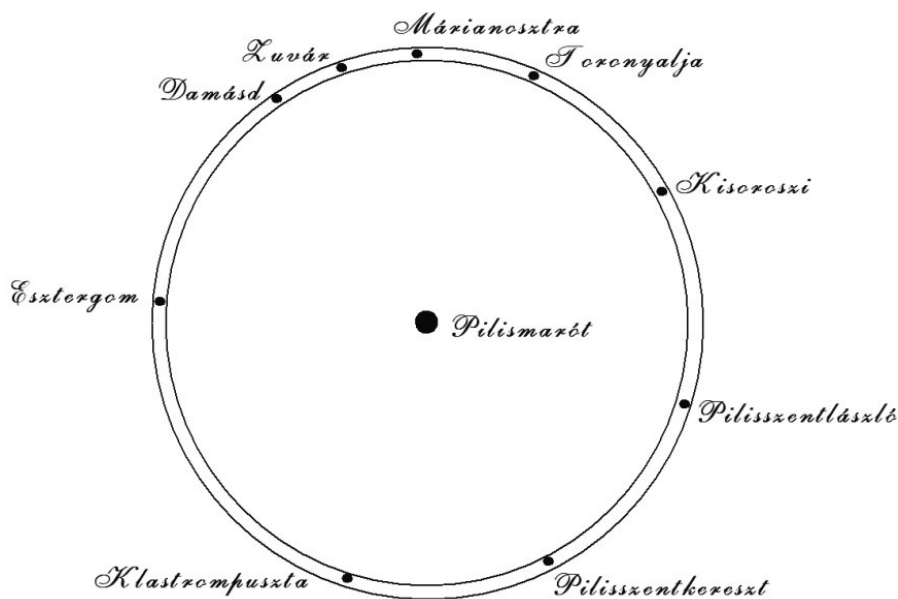
templom szentélye alatt, a másik Dobogókőn az autóbussz forduló és a Fény utca között van. Úgy tűnik, mintha maguk körül bizonyos távolságra sugárzó gyűrűt hoznának létre, s a pálosok szinte kivétel nélkül erre a gyűrűre építették volna a kolostoraikat a Pilisben.

A „pilismaróti körgyűrűn” található:

MÁRIANOSZTRA pálos kegytemplom – Zuvár (Ódamasd) vára – Damásd vára – Esztergomi Szent Tamás kápolna – KLASTROMPUSZTAI pálos kolostorrom – pilisszentkeresztii cisztercita kolostorrom – PILISSZETNLÁSZLÓ pálos kolostorrom – Kisoroszi templom – Pusztatorony várrom – TORONYALJA pálos kolostorrom.

A „dobogókői körgyűrűn” található:

PILISMARÓT pálosok rendháza (öreg napközi otthona közelében) – PILISSZENTLÉLEK pálos kolostorrom – KLASTROMPUSZTA pálos kolostorrom – PILISSZÁNTÓ ó-temetői feltételezett pálos kolostorrom – KOVÁCSIPUSZTA feltételezett „PILUP”-szigeti pálos kolostorrom – PILISSZENTLÁSZLÓ pálos kolostorrom. A „pilismaróti körgyűrű” külső szélei között mért távolság 21 km, a „dobogókői körgyűrű” külső szélei között mért távolság 15 km.

„Pilismaróti körgyűrű”